

REDACTIA:

și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi uțea Nr. 2

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacției.

Concurs, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrației tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci
Pe 1/2 an 7 franciTelefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Nr. 22/1909 E. G. B.

Concurs.

Se publică concurs pentru 3 eventual 4 ștendii de 400 cor. anual din fundațiunea Elena Ghiba Birta pentru anul școlar 1909/10 cu termenul de **13/26 septembrie 1909.**

Indreptățiți la aceste ștendii sunt în prima linie rudeniile testatoarei, iar recurenții neînruțiți, de religiunea gr.-or. rom. din comitatele Arad, Bihor, Bichiș și Cenad numai atunci se primesc, când lipsesc competenți dintre rudeni.

Recurenții au să-și înainteze cererile lor la adresa Comitetului administrativ al fundațiunii Elena Ghiba Birta în Arad, provăzute cu timbru de 1 cor. și instruite cu următoarele documente originale ori copii autentice:

1. Extras din matricula botezaților, provăzut cu clauzula parohului local, că și de prezent aparține bisericeii gr.-or. române.

2. Rudeniile mai au să adnezeze și informațiune familiară, prin care pot să dovedească, că sunt înruțiți cu testatoarea.

3. Atestat de paupertate dela diregătorii competentă, cu date pozitive despre starea materială a părinților și a recurenților. Acest atestat să fie confirmat prin subscrierea parohului local.

4. Testimoniu școlastic, că au absolvat cel puțin școala elementară cu succes, iar aceia, cari au ascultat deja cursuri la vre-o școală medie sau academie respective universitate, să dovedească, că au câștigat astfel de testimoniu, încât pot trece în cursurile superioare.

5. Certificat medical despre starea sanitară.

6. Dacă recurentul a întrerupt studiile, are să dovedească prin act autentic, unde a fost, și ce purtare a avut.

7. Recurentul să arete specialitatea, la care, locul, unde are să urmeze studiile, precum și dacă are ori ba alt ștendiu. Pentru cazul, că recurentul ar fi înscris deja la vre-un institut de învățământ, aceasta să o dovedească prin certificat dela direcțiunea respectivului institut.

8. Fiecare ștendist este obligat, ca după terminarea studiilor să asigure comitetul administrativ, că îndată ce își va ajunge scopul

dorit și îi va permite starea materială, va depune pentru totdeauna 50 coroane pentru augmентаrea acestei fundațiunii.

9. Petițiunile lipsite de condițiunile de mai sus, ori sosite după termenul de concurs, nu se vor luă în socotină.

Arad, la 26 august (8 septembrie) 1909.

Pentru comitetul administrativ al fund.
Elena Ghiba Birta:

Ioan I. Papp m. p.,
Episcop.

Muzeu bisericesc.

Se pare că blăstăm, să nu rămâie nici peatră pe peatră din toate câte au fost în decursul vremurilor în templu, și-a întins imperiul și asupra noastră, așa ne sunt de risipite și împrăștiate toate lucrurile noastre, cari au fost în decursul secolilor obiectele cultului religios. La noi toate se schimbă în scurt timp; cât avem ceva nou părăsim pe cele vechi, chiar și dacă întreaga noastră viață ca popor ne e înpletită așa de strâns cu lucrurile vechi încât scriind istoria lor ai scrie totodată istoria poporului. Cine se îngrijește la noi ca să nu se piardă obiectele vechi înlocuite cu altele nouă, și cine ascultă poveștile de multeori așa de instructive ale acestor vechi obiecte, cari fiind în toate năcazurile și bucuriile cu moși și strămoșii nostri pot spune multe din timpurile trecute. Câte o albină dacă să mai abate să culeagă mierea trecutului, de multeori nu mai găsește nici florile pe cari îngrijitorii de acum le-au lăsat pradă pierzării, — și dacă prin sânguința ei totuși găsește câte o floare cât mai ușoară i-ar fi munca dacă ar găsi mai multe flori la un loc, sau ar găsi cel puțin indicat drumul pe care înaintând ar putea avea mai mult spor.

Câte nu ne pot spune zidurile celor mai vechi locașuri ale Domnului! Câte date cu privire la istoria noastră, câtă artă și trudă nu îngroapă coaja subțire ce o lasă spoitorul timpurilor noastre pe pereții bisericilor renovate, câtă frumsețe și armonie de stil bisericesc nu se stânge prin cre-

ierea unui fond de clădit, câte cunoștință și pietate nu nimicește câte un dar de lucruri sfinte, pe care-l face vre-un evlavios creștin. Nimeni nu se îngrijește ca să adune lucrurile vechi și să le așeze în un muzeu, deși în fiecare biserică s'ar putea face o mică colecțiune din lucrurile, cari ar avea și o însemnătate istorică.

De câte ori duce vântul câte o șindilă de pe turnul bisericei totdeauna încep planurile de al face mai înalt, de ai mai face câteva ferestre, de ai face alt fel coperișul și o parte a planurilor se împlinește fără să cugete cineva, ca să eternizeze fie chiar și numai în o placă fotografică forma originală, fără ca să descifreze sau să fotografieze cineva inscripțiile de pe el. Să cumpără cărți noi ear cele vechi se mai folosesc un timp oarecare, apoi cu toate inscripțiile de pe ele trec în posesiunea vreunui cantor mai bătrân și se perd cu vremea. Crucile de pe mormânturi cu toată gingășia lor de forme și epitafuri cad și se nimicesc bătute de ploile anilor și nimeni nu se mai îngrijește să le păstreze pentru generațiile viitoare. Sfinții pictați pe pereții bisericilor noastre își acopere fața cu un văl făcut din funinginea fumului de luminări și tămâie și nimeni nu mai cearcă să-i desvâluie sau să ne arete tot pe aceia ci îi copere cu var alb și cu vârful penelului chiamă alți înaintea ochilor nostri iar cei vechi cu întreaga lor comoară de artă dispar pentru totdeauna. Odăjdi, prapore, chivote și alte lucruri sunt tratate la fel, înlocuite cu altele nouă se perd și se risipesc cele vechi.

Nu e în tot locul așa cum e la noi.

În țara muzeelor și monumentelor istorice în Thuringia am putut vedea strânse la un loc toate obiectele câte s'au folosit în decursul vremurilor la serviciul divin. Într'o odăiță făcută din scânduri în dosul organelor închise în sticlă sau în dulapuri după valoarea și frumusețea lor erau înșirate una câte una toate obiectele nefolosite începând cu sec. XII (din care vreme aveau o cruce). În acest mic muzeu nu erau numai obiectele bisericei luterane ci și cele ale bisericei catolice, care a adunat mai înainte credincioșii în jurul altarului. Mici cioburi de sticlă fără nici o valoare la noi — cum ar fi d. e. la cioburile icoanelor de sticlă — erau strânse, numerotate și provăzute cu notițe, cari arătau întreg istoricul. Pe perețele din fața ușei eră portretul reformatorului M. Luther ear jur împrejurul lui chipurile tuturor preoților, cari au servit la aceasta biserică și lângă fiecare o mică notiță biografică; lângă perețele din dreapta o masă lungă încărcată cu diferite obiecte, cari prin notițele de cari erau însoțite, aveau în ochii privitorilor de o deosebită valoare; deasupra mesei erau fotografiile binefăcătorilor sfântului lăcaș și în un dulap toate cărțile cari sau folosit în biserică. La mijlocul muzeului o masă cu 2 albume unul cu de-

semnuri și fotografii de ale bisericei și monumentelor din curte și un alt album pentru vizitatori. Lângă ușa câteva petri cu inscripția ștearsă puse aici după ce scoase odată din zid, nu au mai putut fi întrebunțate din nou la o renovare. Muzeul așa cum este pentru un strein nu reprezintă o valoare deosebită, dar cu atât mai valoros e pentru cei cari îl au și l'au făcut. În el e cuprinsă întreaga istoria unui sat și locuitorilor lui. Cunoașterea istoriei obiectelor din acest muzeu va trezi în sufletul sătenilor dorul de a cunoaște și alte pagini ale istoriei și poate fi cadrul în care vor intercala și alte evenimente, cari au mișcat lumea de pe vremuri.

Crearea și inzeștrarea unui astfel de muzeu s'ar putea începe și la noi și dacă nu vom putea face în fiecare parohie, vom putea face câte un muzeu bisericesc în fiecare protopopiat, vom putea avea câte un *muzeu protopopesc* pentru cei cari cinstesc și vreau să cunoască trecutul nostru. vs.

Dogma trinității,

studiu metafizic

de Vichentie Simiganoschi.

Pentru doctrina creștină dogma trinității este peatra fundamentală pusă în capul unghiului, fiindcă ea precizează din toate punctele de vedere raportul istoric-real și pe cel religios-moral între Dumnezeu și om.

În protiva acestui adevăr incontestabil raționalismul deplasat și diversele sale teorii pseudofilosofice combat dogma trinității, din motivul insuficient, că ea ar fi contradictorică ideii monoteiste, și o stigmatizează ca un arcaism politeu, strecurat în dogma creștină prin subcurentul conservativ al continuității din religiile vechi orientale, unde făcea contura fundamentală a dogmelor teologice.

Cauza pentru care acești critici ajung la atari concluzii de tot pripite, nu este suficientă motivelor noetice cumpenite cu rigorositatea disciplinei științifice, ci mai mult o averziune subiectivă contra bisericizmului și față de tot ce nu urmează pe o cale excesiv empirică.

Platitudinea acestui fel de filozofie superficială, care după măsura mijloacelor ei interpretative e mărginită la scrutarea senzului verbal și a fenomenelor reale de natură empirică, nu permite o aprofundare metafizică în adâncul principiilor fundamentale și al legii permanente, de aceea rezultatele ei ajung numai până la niște mijlociri formaliste, fără pic de valoare esențială.

La problema de față, critica acestor filozofi nu trece peste hotarul de tot îngust al negațiunii distructive, și explicația, ce ea o poate da, este tot atât de seacă, ca întreaga lor știință, care culminează în dărâmarea sistemelor istorice, puse de ei sub acuză, că

sunt rele, fără ca ei să le poată substitui prin altele mai bune.

Pentru a lămuri dogma trinității, cât o cere credința firmă, rațională, și a stabili valoarea științifică a teoriilor contrare, voiu releva:

I. Teoria continuității și a împrumutului de idei.

II. Teoria despre incompatibilitatea trinității cu ideea monoteistă.

I.

Reprezentanții acestor vederi se razimă pe afinitatea și comunitatea de idei despre cauza lumii, despre ființa supremă, despre originea păcatului, despre ființa și mijloacele mântuirii la popoarele vechi de cultură.

I. China.

1. *Confucius* (550 – 478) a adunat scripturile vechi despre religia lui *Fohi*, primul voevod și legislator și a format religia Chinezilor după priceperea și trebuințele lor. El învață: *Șanghi*, principiul etern a creat lumea, și ea se perpetue prin legile ei interne. Omul este unica creatură dotată cu capacitatea intelectuală și morală, ca să fie bun și virtuos. Păcatul are originea sa în stăruințele materiale și în pornirile carnale, cari tulbură armonia și deteriorează o artă fiecărui om și a statului întreg. Fericirea omului depinde dela virtutea sa, și aceasta dela împlinirea legii, peste care statul are să vegheze, promovând virtutea prin pedepsirea răului și prin răsplată binelui.

2. *Laotșe*, contimporanul și rivalul său, dară idealist, învață: *Tao*, suprema rațiune (Sogos) a creat lumea și pe om. Spiritul omului este o părțică din *tao*. Omul religios-moral se poate reîntoarce la principiul său numai prin lăpădarna sa de pornirile carnale, cari îl seduc la păcat.

II. India.

1. *Brahmanismul vechiu* învață: a) *Varuna* zăul necunoscut și tainic a creat lumea și toate spiritele, a dat legile cerului și ale pământului. El a prescris soarelui, lunii și stelelor calea lor, dându-le calități și puteri. Cu geniile sale el păzește pe om. Cu boli și cu moarte pedepsește pe cei cari calcă legea, iartă pe ceice se căinesc, pe cei drepti îi mângăie și îi întărește în suferințele lor; b) *Indra* este cel dintăiu născut dintre toate spiritele sale, D-zeu Fiul, paralel cu D-zeu Tatăl din trinitatea creștină; c) *Brahma* este puterea de viață, care toate le produce și le susține, la care toate gravitează și la care se întorc, spre a cunoaște eterna fericire. El este ființa lui *Varuna* și a lui *Indra* — *Dumnezeu Spiritul sfânt* din trinitatea creștină. *Varuna*, *Indra* și *Brahma* laolaltă fac *trimurti* sau *trinitatea brahmană*.

Omul este dator să stăruie la reuniunea spirituală cu *Brahma*, ceeace se poate realiza numai prin lăpădarea de pornirile senzuale, cari produc păcatul și îngreue reuniunea cu *Brahma*. Cea mai aleasă stăruință a *Brahmanilor* eră biruirea firei omenești și nimicirea boldului sensual. Celce reușește în aceasta luptă religios-morală, află grație înaintea lui *Iama*, să

scape de suferințele iadului și să se unească cu *Brahma*.

2. Budismul este o filozofie etică sau o etică filozofică, care prin normele sale stăruie a stîrpi răul și suferințele, a face pe om adevărat fericit prin sine singur.

(Va urma.)

Judecata preotului.

— Urmare. —

Reflexiunea ne supără, o convorbire cu cunoștința noastră ne jenează; ne temem ca și de moarte ca să ne cunoaștem, pentrucă atunci, cum spune minunat de bine fericitul *Augustin* „ar trebui să ne urâm“. Iluziile sunt adesea cel mai mare pericol pentru sufletul nostru pe care ele îl adorm, îl împiedecă astfel de a vedea ceeace este adevărat și-l lasă ușor și aproape fără remușcări să se rostologască până în fundul celor mai adânci prăpastii.

Primul efect al judecății lui *Dumnezeu* va fi dar atunci când ne va chema la această cunoștință de noi înșine și când ne va sili să vedem noi singuri ce ce suntem. Descoperirea care se va face atunci, adevărul care se va arăta în acest moment solemn, totul și și toate vor fi atât de îngrozitoare încât noi vom încercă, spune Sf. *Evangelie*, o supremă sforțare ca să ne ascundem. „Și vor zice munților, acoperiți-ne pre noi și dealurilor cădeți peste noi... peste fiii nedreptății, venit-a a-i pedepsi pre ei“¹⁾. Dar nu, munții și colinele vor rămâne nemișcate; mai întâi se va face despuierea și apoi înfățișarea, numai D-zeu știe în mijlocul a ce fel de spaime și infricoșări. Atunci nu va mai fi iluzii, adecă pedece, care să ne ia vederea. „Atunci a zis *Isus* lui: Du-te după mine satano, că scris este, Domnului *Dumnezeului* tău te vei închină și lui singur vei sluji“²⁾. Aceasta e porunca care ni-să dă și nouă. Noi însă am îngenunchiat înaintea idolilor, nu de lemn și de marmură, dar de carne și de sânge; i-am adorat pe aceștia rușinându-ne cinstea și demnitatea în care Domnul ne-a pus. Acesta e adevărul. „Cinstește pre tatăl tău și pre mama ta, după cum a poruncit ție Domnul *Dumnezeu* tău, ca să-ți fie bine ție și să trăești mulți ani pre pământul carele dă ție Domnul *Dumnezeu* tău. Să nu ucizi, să nu prea curvești, să nu furi, să nu mărturisești strâmb asupra deapropelui tău. Să nu poștești muerea deapropelui tău., nici țarina lui, nici sluga lui, nici slujnica lui, nici boul lui, nici toate câte sunt ale deapropelui tău“³⁾. Acestea în legea veche, iar în legea darului, Domnul zice:

Auzit-ați că s'a zis celor de demult să nu ucizi, iar celce va ucide, vinovat va fi judecății. Eu însă zic vouă, că tot celce se mânia pe fratele său în deșert, vinovat va fi judecății, iar cine va zice fratelui său raca, vinovat va fi Soborului, celce va zice nebune,

¹⁾ Osie, X. 8. 9.

²⁾ Mat. IV, 10.

³⁾ Deut. V. 16—22.

vinovat va fi gheenei focului... Auzit-ați că s'a zis celor mai de demult să nu curvești; iar eu zic vouă că tot celce se uită la muiere ca să o poftască pre ea, iată a curvit cu ea întru inima sa. Iară ați auzit că s'a zis celor de demult să nu juri strâmb, ci să dai Domnului jurământurile tale, iar eu zic vouă nici de cum să nu jurați, nici pe cer că este scaunul lui Dumnezeu, nici pe pământ că este așternut picioarelor lui, nici pe Ierusalim că este cetatea marelui Împărat etc... Auzit-ați că s'a zis ochiu pentru ochi și dinte pentru dinte, iar eu zic vouă să nu vă puneți împotriva răului, ci de te va lovi cineva peste fața obrazului cea dreaptă, întoarce-i lui și cealaltă și celui ce va să se judece cu tine și să-ți ia haina ta, lasă-i lui și cămașa și de te va sili să mergi o milă, mergi cu el două. Celui ce cere dela tine dă-i lui și de celce vrea să se împrumute dela tine, nu te întoarce. Auzit-ați că s'a zis, să iubești pe aproapele tău și să urăști pe vrăjmașul tău. Iar eu zic vouă: iubiți pe vrăjmașii voștrii, grați de bine pre cei ce vă grăesc de rău, faceți bine celor ce vă urăsc pre voi... Drept aceea, fiți desăvârșiți precum și tatăl vostru cel din ceruri desăvârșit este¹⁾ Aceasta este legea. Am ucis numele cel bun sau sufletul fratelui meu; m'am adăpostit îndărătul unor principii arbitrare și la îndemână pentruca să săvârșesc o nedreptate, dorința mea, inima mea și toate membrele mele; aceste membre cari nu-mi aparțineau și cari erau ale lui Isus Hristos — s'a târât în noroi. Acesta este adevărul. „Iară tu omul lui Dumnezeu fugi de acestea și urmează dreptatea, evlavia, credința, dragostea, răbdarea, blândețea. Luptă-te lupta cea bună a credinței, apucă-te de viața de veci la care și chemat ești...²⁾ Aceasta este dela hirotonia mea, calea mea și datoria mea. Prin gusturile mele, prin inclinările mele, prin îngăduințele mele, prin deprinderile mele, am devenit nu un om al lui D-zeu, ci un om al lumii; n'am fugit de lucrurile vremii, ci le-am pofțit și le-am căutat. Iată ce e adevărat. Și tot așa, descoperirea se va urmă, scoțând la iveală toate pretextele, toate vicleniile, toate înșelările de cunoștință înțeles întocmite, în cari, bietul suflet s'a refugiat o viață întreagă. „Să-l înghiță pre el ca iadul de viu și să stângem pomenirea lui de pe pământ³⁾. „Nu pofțiți moartea întru necazurile vieții voastre, nici vă trageți vouă pierire cu lucrul mâinilor voastre⁴⁾.

Deci, la judecată este trecut timpul în care noi înșine ne osândeam și tot noi ne grațiam; timpul în care ne eră cu puțință să ne revoltăm în potriva severității vre-unui duhovnic și când căutam și găseam alții mai indulgenți; în care spuneam altora că sunt păcătoși înaintea lui Dumnezeu; dar că grație lui, nu aveam de ce să roșim în fața oamenilor; timpul în care desordinele nefind cu îngrijire ascunse, mergeam cu fruntea sus, severi, nemiloși pentru alții, plini de

indulgență, de îngâmfare și de aroganță pentru noi înșine.

În acest moment, nu mai putem avea măcar curajul profanător pe care-l aveam când ne luam asupra-ne cuvântul Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos: „Cine dintru voi mă mustră pre mine de păcat?¹⁾ Din acestea se vede până unde pot duce iluziunile,... până la prefacere, expunându-ne astfel la o a treia rușine în ziua judecăței, la rușinea ipocriziei demascate.

* * *

A-ți ascunde adevărul ție însuși e o pagubă, e o mare greșală, dar a supune din bună știință și din socoteală acest adevăr la un fel de profanare și adulter; a voi să-l faci complicele unei vieți pentru care el este o osândire izbitoare și o dezmințire formală; a lua ca o mască virtutea, care poate fi numită expresiunea desăvârșită a adevărului — adevărul pus în acțiune — și a te înfățișa astfel travestit, respectului, afecțiunii, admirației fraților tăi... toată lumea știe numele ce poartă această îndeletnicire și locul pe care-l ocupă ea în scara vinovăției.

Stăm câte odată citind Sf. Evanghelie din care se desprinde o simțire plăcută și acel parfum suav, care face sufletului și inimei atâta bine și după ce citim mai mult timp, de odată ne vine în minte figura blândă a Învățătorului nostru, cum și chipul cu care el a tratat pre ipocriți. Mai mult, rămâi încremenit și te întrebi, dacă e cu puțință ca acest cuvânt, care curgea așa de liniștit, așa de dulce, așa de limpede să devie o lază izbucnitoare și arzătoare, stigmatizând pentru totdeauna unele fizionomii josnice și murdare. Acei cari le purtau în timpul acela se numeau Farisei, sectă trufașă, neînduplecată și care continuă, cu toate că ea a fost sfâșiată și necinstită de sângeroasele lovituri ale Domnului nostru. „Poporul acesta cu buzele mă cinsteste, iară cu inima lor departe este dela mine... că din lăuntru, din inima oamenilor ies cugetele cele rele și prea curviele, uciderile, furțișagurile, lăcomiile, răutățile, înșelăciunile, faptele de rușine, ochiul viclean, hula, trufia, nebunia...²⁾ Când faci milostenie, nu trimbița înaintea ta precum cei fățarnici fac în adunări și în uliți ca să se mărească dela oameni, adevăr zic vouă, că-și iau plata lor“. „Nu judecați ca să nu vă judecați, că cu ce judecată veți judecă, vă veți judecă și cu ce măsură veți măsură, se va măsură vouă... fățarnice scoate întâiu bârna din ochiul tău și atunci vei vedeă să scoți stercul din ochiul fratelui tău³⁾.

E cu puțință oare să vezi un dosar de judecată mai înfricoșător și o execuție mai bine îndeplinită? Dar, cum am mai spus, secta aceasta a farizeilor — șerpi, vipere, fii de năpârce — nu este încă stinsă și lucrul vrednic de plâns, sinagoga iudeilor i-a vărsat în bisericile noastre. Să nu stăruim mai mult deci, ci în

¹⁾ Mat. V, 21.

²⁾ I. Tim. VI, 11, 12.

³⁾ Prov. I, 12.

⁴⁾ Înțelep. I, 12.

¹⁾ Ioan, VIII, 46.

²⁾ Marcu VII, 6, 21.

³⁾ Mat. VI, 2; VII, 1, 5.

sac și cenușe, cu frunțile plecate și cu zdrobire de inimă să cerem îndurare mai întâiu pentru noi și apoi, dacă mai sunt și azi, pentru urmașii acestui neam blăstămat. Ei vor putea evita osânda, în lumea aceasta, fără ca să poată face aceasta la ziua judecății însă. „Auziți aceste preoți... că asupra voastră este judecata“¹⁾. Că ce voiu face când mă va cercetă Domnul? Și când va fi întrebare ce voiu răspunde?²⁾ „Și voi descoperi cele dinapoia ta înaintea feței tale și voiu arăta neamurilor rușinea ta și împăraților ocara ta“³⁾. Ce chin și ce rușine! Să fi trecut în lume drept preot plin de curățenie și zel și să te înfățișezi deodată cu deprinderi atât de nepermise; să fi trecut drept om de rugăciune, să fi știut să iei atitudini de inger la altar, de ascet, când spovedeai, de apostol, când predicaai și deodată să fii obligat a te arăta senzual, sacrilej; să ai o moarte care să fie un doliu public, să ai funerarul la care se va îngheși mulțimea, să fii primit în biserică unde ți-se vor aduce omagii, plânsete, poate și dorințe și rugăciuni; să faci ca să ți-se spună: „a fost un sfânt“ și pe neașteptate să ți-se dovedească contrarul. Ce ar fi dacă fantoma unui asemenea preot s'ar ridică deodată lângă sicriul său și ar sili cadavrul ca să-și ridice capul din fundul coșciugului și să strige cu o voce din ce în ce mai plângătoare: „Acum sunt acuzat, acum sunt judecat, acum sunt condamnat“. Aceasta este cea mai îngrozitoare soartă și de ea va avea parte ipocritul și toți aceia cari se leagă în iluzii și unii preoți o clipă după moartea lor.

E nevoie oare ca să știm cum sunt aceste curți extraordinare de judecată? Trebuie să știm unde se țin ele? Sau e nevoie pentru aceasta ca să mergem în calea preotului ca să-i vedem teatrul vieții și al morții sale? Acestea-s chestiuni secundare și cari nu interesează atât de mult. Aceeace este sigur, aceeace știm este că vom fi judecați. Da, vom fi judecați de supremul Stăpân, care ne va cere socoteală cu rigurozitate și care va răscoli toate colțurile sufletului nostru, toate culele existenței noastre.

Judecătorul, iară știm, că va fi infailibil și hotărârea sa irevocabilă și fără amânare. El va cerceta nu numai păcatele făcute de noi, ci și pe cele pe care le-am făcut să fie comise, cum și pe cele pe cari puteam să le împiedecăm. „Cui s'a dat mult, mult se va cere dela dânsul... și din mâna ta se va cere sufletele lor“. El va pune în sfârșit în acest act așa de groaznic, toate formele și toate elementele cari constituiesc o judecată.

Iar acuzatul pe care-l cunoaștem, va fi preotul vinovat, nenorocit. În ce stare se va înfățișa el? Iată aceea ce trebuie să știm.

(Va urma).

¹⁾ Osie. V. I.

²⁾ Iob. XXXI, 14

³⁾ Naum III. 5.

Nr. 1087/1909.

Convocare.

În sensul §§-ilor 23 și 25 din statute membrii *Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român* se convoacă la

adunarea generală ordinară

în Sibiu, în zilele de 12 și 13 octomvrie n. 1909.

Programul adunării:

Ședința I.

marți, la 12 octomvrie st. n. la orele 10¹/₂ a. m. în sala festivă a „Muzeului Asociațiunii“.

ORDINEA DE ZI:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Înscrierea delegaților prezenți.
3. Raportul general al comitetului central.
4. Alegerea comisiunilor pentru:
 - a) examinarea raportului general;
 - b) cenzurarea socotelilor anului 1908 și a proiectului de budget pe anul 1910;
 - c) înscrierea membrilor.
5. Prezentarea eventualelor propuneri.*)
6. Conferința d-lui Ioan Agârbiceanu.

Ședința II.

mercuri, la 13 octomvrie st. n. la orele 10 a. m. în sala festivă a „Muzeului Asociațiunii“.

1. Rapoartele comisiunilor.
2. Fixarea locului pentru adunarea generală din 1910.
3. Dispozițiuni pentru verificarea procesului verbal.
4. Închiderea adunării generale.

La orele 4 p. m. în sala festivă a „Muzeului Asociațiunii“ va avea loc ședința festivă a secțiilor științifice-literare, conferințe și împărțirea premiului Andreiu Mureșiana.

Sibiu, din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, ținută la 2 septmrvrie 1909.

Iosif Sterca Șuluțu m. p.,
prezident.

Oct. C. Tăslăuanu m. p.,
secretar.

*) Eventualele propuneri au să fie prezintate în scris prezidiului „Asociațiunii“ (în Sibiu, Strada Morii Nr. 6) cu 8 zile înainte de adunarea generală.

Aviz!

Anuarul școlar, tipărit conform ordinului ministerial mai nou, acomodat și școalelor ajutoare din partea statului, conținând tipăriturile: *ziuar de primire, ziuar de frecvențațiune și progres, ziuarul materialului propus, ziuarul vizitațiunilor și evenimentelor, consemnarea manualelor întrebuințate, date statistice despre școlari, învățător și școală*, se află spre vânzare la **Librăria diecezană din Arad**. Prețul unui exemplar pentru o școală cu 80 elevi 4 cor., — dela 80—120 cu 5 cor., — dela 120—160 cu 6 coroane.

CRONICA.

Chestiunea catehizării. Precum este știut Ex. Sa ministrul de culte și instrucțiune publică a emis ordonanță prin care oprește catehizarea în limba română la școlile de stat. Prea Veneratul Consistor mitropolitan întrunit în Sibiu a luat poziție față de aceasta ordinațiune jignitoare pentru biserică și a decis a nu admite catiheților să catehizeze în altă limbă afară de limba oficială românească a bisericeii.

Deschiderea festiva a anului școlar la institutul teologic-pedagogic gr. or. român din Arad. Duminecă a avut loc deschiderea festivă a anului școlar la institutul teol.-ped. al diecezei noastre. După oficierea Te-Deumului la care a fost de față și P. S. Sa D-l Episcop *Ioan I. Papp*, elevii, corpul profesoral și câțiva oaspeți s'au adunat în sala festivă a institutului, unde s'a dat cetire legilor școlare, după care D-l director Roman R. Ciorogariu în o vorbire adresată tinerimei pe care o vom da în unul din numerii nostri viitori, a îndemnat la muncă pentru anul ce se începe.

Pentru seminar. Ioan Călnicean preot în Chesinț a dat pentru alumneii 2 saci de cartofi și un sac de fasole. Direcțiunea seminarului îi exprimă pe aceasta cale mulțumită.

Concurs. Pentru ocuparea alor 16 locuri de cvartir gratuit în „*Internatul Petran*“ din Cluj, al „Asociațiunii“, pentru universitarii români, se escrie prin aceasta concurs cu terminul de *20 septembrie* n. a. c.

Concurenții vor avea să adreseze petițiunile subscrisului comitet și să le instrueze cu: 1. „Index“ ca dovadă, că sunt înscriși la vreuna dintre facultățile universității din Cluj, și că au făcut sporul cerut în studii. 2. Atestat de paupertate, însoțit de alte informațiuni referitoare la starea materială a părinților. 3. Cvitanță despre plățirea taxei de membru extraordinar la Casina română din Cluj. Petițiunile astfel instruate să se trimită nesmintit până la acest termen subscrisului director (Cluj, strada: Jókai Nr. 6.) Comitetul „Despărțământului Cluj al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“. Cluj, la 5 sept., n. 1909. *Eugen Pop Păcurariu*, director. *Dr. Valentin Poruțiu*, secretar.

Nr. 868/1909.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de *învățătoare suplinoare pentru lucrul de mână* la „Școala civilă de fete a Asociațiunii“ se publică concurs.

Învățătoarele cari doresc a ocupa acest post au să înainteze, până la 20 septembrie st. n., Comitetului central al Asociațiunii (Sibiu, str. Morii nr. 6) următoarele acte:

a) un certificat de botez;

b) un act prin care să-și dovedească evaluează cerută de legea statului pentru ocuparea postului de învățătoare la școlile civile;

c) un act despre studiile pregătitoare și ocupația de până acum;

d) un certificat despre cunoștințele în teorie și în praxă a lucrului de mână;

e) un act prin care să dovedească cunoștința limbei române și maghiare, eventual și germane.

Vor fi preferite învățătoarele, cari pe lângă evaluează din lucrul de mână, mai au evaluează și din oarecare categorii de studii.

Învățătoarea suplinoare primește o retribuție anuală de Cor. 660 plătită în rate lunare anticipative și întreagă întreținerea în internat.

Învățătoarea angajată a avea să dea directoarei mână de ajutor la serviciul internatului.

Sibiu, din ședința comitetului „Asociațiunii“ ținută la 5 august 1909.

Iosif Sterca Șuluțu m. p.,
prezident.

Oct. C. Tăslăuanu m. p.,
secretar.

Cronică bibliografică.

Cucerirea aerului. În ultimul timp mai ales s'a scris mult despre Cucerirea aerului. O carte însă lipsește până acum. Biblioteca pentru toți ne dă în un volumaș tot ce e mai interesant cu privire la navigațiunea aeriană începând cu Frații Montgolfier până la frații Wright. Baloanele, baloanele dirijabile și Aeroplanelle e subiectul acestui volum din „Biblioteca pentru toți“. Peste 60 de gravuri ajută foarte mult la înțelegerea textului.

Nr. 469 - 470 al „Bibliotecei pentru toți“ cuprinde o scriere a d-lui Alex. Lepădatu. *Din zilele de cădere alui Mihai-Vodă Viteazul*. Volumul e însoțit de portretul marelui voevod făcut de gravorul Sadelor din Praga.

Pentru literatura românească, așa de săracă în povestiri din trecutul neamului nostru, lucrarea aceasta e de o neprețuită valoare. Publicată întâi ca un adaus la o nouă ediție a operei lui Nicolae Balăcescu. „Românii sub *Mihai Vodă Viteazul*“ editată de casa școlilor, ea apare acum pentru prima oară în volum separat. Faptul că se publică în mult răspândita „Biblioteca pentru toți“ dă puțința ca această minunată lucrare istorică să fie pusă la îndemâna tuturor.

Scrierea aceasta evocă una din figurile cele mai mărețe ale istoriei românești. Zilele de cădere ale marelui voevod român sunt descrise cu multă simțire de autor, care nu e numai un istoric ci și un om de inimă. Sub condeiul d-sale eroul dela Călugăreni apare în toată măreția sa și descrierea peripețiilor prin care a trecut Mihai Viteazul în ultimele sale zile, luptele voevodului cu armatele și viclenia dușmanului, înfrângerile și ridicările sale, uciderea lui mișească — toate acestea fac din lucrarea d-lui Lăpădatu o scriere de un dramatism neîntrecut.

Patriotismul cald ce se cuprinde din toate paginile volumului, fac din el o lucrare vrednică de a fi pusă în mâinile tuturor. Se află de vânzare la mai toate Librăriile din țară.

„Biblioteca pentru toți“ Nr. 483. Emile Zola. *Nantas și Nais Micoulin* traducere de N. Baboceanu.

D-l N. Baboceanu, ziarist, a avut desigur o fericită inspirație când s'a gândit să traducă pe Nantas și Nais

Micoulin ale lui Emile Zola. Nici o altă literatură nu e mai săracă în traduceri de ale marelui scriitor francez, ca literatura noastră. Zola, mai mult decât oricare alt clasic francez, nu poate fi tradus decât de către cineva care posedă două însușiri esențiale: adăca cunoaștere a limbii franceze și rutina în ale literaturii. Și sub aceste două raporturi, traducerea e destul de bană.

*

Nantas e istoria vieții unui, care înzestrat cu toate însușirile omului destinat să cucerească: defecte individuale cari sunt mari calități sociale, izbânditoare în lupta de adaptare a mediului la tine, — vine din fundul unei provincii să cucerească un loc de frunte la banchetul vieții. E vecinica poveste, pivotul pe care se învârt toate sforțările omenești. Peripețiile luptei acestuia, sunt de un mare realism dramatic. Opera în sine oglindă toate dedesubturile vieții noastre sociale „moderne“ și „mondene“ — cum zice traducătorul în notele sale critice — și dela început până la sfârșit oferă o înlanțuire de momente, de stări psihologice așa de vibrante, că te identifică cu însuși eroii dramei.

Nain Micoulin este deasemenea un roman realist, o oglindă uimitor de pitorească a vieții francezilor dela Sud. În imagini de o plasticitate fermecătoare și în stări de un dramatism sguđuitor, se încheagă și se desfășură o dragoste bolnăvicioasă. Prețul 30 bani.

Nr. 484 din „Biblioteca pentru toți“ cuprinde: *Povești și legende* de Washington Irving, traducere de Edgard Aslan. Prețul 30 bani.

Tinerimea îndeosebi și iubitorii de povești vor primi cu cel mai mare entuziasm acest volum al unui din cei mai măestri povestitori de lucruri supra naturale. Ceeace caracterizează îndeosebi pe marele povestitor Washington Irving este că în admirabile-i fantezii, pline de imaginație poetice și strălucitoare, simțim că trece și un larg suflet de umanitate, care ne înduioșază și mărește interesul nostru pentru eroii povestirilor sale.

A apărut Nr. 485 din „Biblioteca pentru toți“, conținând *Snoave* versificate de Victor Bilciurescu, publicit, redactor la „Revista Nouă“.

Genul acesta de literatură, totdeauna gustat de masa cititoare, va fi și în cazul de față, credem, primit cu plăcere.

Scrise într'un stil ușor, cu versul curgător și trădând motive originale, cercetătorii acestor 101 snoave vor urmări cu crescând interes până la sfârșit, partea de haz ce se desprinde din fiecare din ele.

Prețul 30 bani.

Toate acestea se pot comanda și dela „Librăria diecezană“, Arad, strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.

Concurs.

Pe baza rezoluțiunii Venerabilului Conzistor Nr. 233/909 să escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul diecezan pentru îndeplinirea parohiei devenită vacantă în **Ohabaforgaci**, (protoprezbiteratul Belințului), în urma trecerii din viață la cele eterne a parohului Andronic Magheriu. Beneficiile parohiale să compun din folosirea sesiunii parohiale și a intravilanului parohial de sub Nr. 182, după cari alesul va avea a suportă toate dările publice, precum a acoperi și susține îngrădirea intravilanului din al său propriu, apoi stola legală cu întregirea

dotăției preoțești dela stat, conform stabilirii coalelor de fasiune. Văduva are drept la jumătate din venitul parohiei un an întreg, adecă până la 9 Ianuarie 1910 st. v.

Dela recurenți să cere evalidațiune prescrisă în §. 17. alinea primă a Regulamentului pentru parohii din 1906, adecă pregătire de **clasa I (primă)**. Reflectanții vor avea a se prezenta în s. biserică din loc, cu observarea §-lui 20 din acel Regulament spre a-și arată desteritatea în rituale și omiletică. Din lipsa de recurenți de clasa I, să vor admite la alegere și reflectanți cu pregătiri de clasa II-a (doua). Recursele sunt a se înainta Prea Onoratului oficiu protoprezbiteral în Belinț (Bélincz, Temes megye).

Dat în ședința comitetului parohial, ținută în Ohabaforgaci, la 16/29 August 1909.

George Magheriu
preș. com. par.

George Balint
not. com. par.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sârb* protoprezbiter

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea definitivă a postului învățătoresc cantoral dela a II școală de băeți din **Sânmiclăușul-român** (ppiatul Tinca ctul Bihor) cu termen de alegere **17/30 Septemvrie**.

Pe lângă următorul salariu: 1. Bani gata 350 cor., 2. 6 holde pământ arător lucrat de comuna bisericăscă în preț de 240 cor. 3. 6 metri cubici de lemne aduse acasă 48 cor. 4. Pentru fiecare conferință ori reuniune înv. 6 cor. 5. Stolele cantorale circa 100 cor. 6. Pentru conducerea corului pe 3 ori 4 voci amăsurat §-lui 59 din reg. se va împărtași de o remunerațiune specială. 7. Locuință și grădină în natură, acest salariu va primi până la 30 Iunie 1910, iară mai departe va primi salariul pretins în art. de lege XXVII din 1907.

Reflectanții se avizează a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în sfta biserică spre a-și arată desteritatea în celea rituale, iară recoursele instruate conform regulamentului să-le subștearnă până la 16/29 Sept. a. c. M. On. oficiu protoprezbiteral în Mékherék ctul Bihor.

Dat din ședința com. parohial gr. or. rom. din Sânmiclăușul român ținută la 7/20 Iunie 1909.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Nicolae Rocsin* protoprezbiter.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc vacant din **Călătea-Gălișeni**, protoprezbiteratul Peșteșului, prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile, dela prima publicare în „Biserica și Școala.“

Emolumente: 1. Cvarțir liber cu două chilii, culină și cămară, în edificiul școalei. Supraedificatele necesare, pentru ținerea de vite. 2. Din matra Călătea 300 cor., în bani; 8 holde și 1342 st □ pământ în preț de 100 cor. 3. Din filia Gălișeni 200 cor. în bani, 1073 st □ pământ, în preț de 8 cor. Dela ambele comune lemnele trebuincioase, atât pentru învățător, cât și pentru sala de învățământ, 5 stângeni aduși acasă, în preț de 80 cor.

Ajutorul sperativ dela stat, până la suma prescrisă de lege. Alesul va providea cantoratul, pe lângă stolele uzitate, fără altă remunerație dela biserică, ori dieceză.

Doritorii de-a ocupa acest post sunt avizați, ca recoursele lor ajustate regulamentar și adresate comi-

tetului parohial din Călățea-Gălișeni, să le înainteze Prea On. Oficiu protopopesc în M. Telegd, în termenul concursual, având dâșii a se prezentă în sfânta biserică din Călățea spre a-și arătă desteritatea în cant și tipic.

Pentru comitetul parohial:

Simeon Filip,
președinte.

În conțelegere cu: *Alexandru Munteanu,* protoprezbiter inspector școlar.

—□—

1—3

Cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în organul „Biserica și Școala“, se escrie concurs pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresți din **Zărand** devenită vacantă prin abdicere.

Emolumentele sunt: a) 600 cor. în bani; b) uzufructul à 8 jugh. cat., de pământ extravilan; c) cvartir corespunzător în natură, o cânepiște și grădină în cvantitate prescrisă de lege; d) drept de pășunat pentru 6 vite; e) 3 st. □ de lemne, numai pentru învățător; f) venitele cantorale uzitate (dela înmormântări unde va fi poftit 1 cor., cu hora mortului 2 cor. iar cu liturghie 3 cor.); g) scripturistică 20 cor. h) pentru conferință 20 cor.

Dările publice, după pământ, le va suportă cel ales. Aceste venite le asigură parohia până la 1 sept. 1910, iar dela acel termin, parohia 'și rezervă dreptul a dă salarul, conform §-lui 2 din art. de lege XXVII din 1907.

Pe lângă cvalificația prescrisă, deia recurenți să recere și atestat despre absolvarea a cel puțin 4 cl. civile.

Conducătorii de cor vor fi preferiți, iar pentru conducerea corului parohia de asemenea 'și rezervă dreptul, de a-i da remunerațiune dela 1 sept. 1910.

Alesul va aveă să instrueze și elevii de repetiție și să provadă strana și cantoratul cu elevii săi în sf. biserică.

Recursele ajustate să vor înaintă în termenul fixat, la Oficiul ppesc gr. or. rom. din Borosjenő, — adresate fiind comitetului parohial concernent, iar recurenții vor aveă a să prezentă în careva duminică ori sârbătoare în sf. biserică, spre a-și arătă desteritatea în cant și tipic.

Zărand, din șed. comit. parohial ținută la 16/29 aug. 1909.

Vasile Ardelean,
preș. com. par.

Cornel Papp,
not. adhoc.

În conțelegere cu: *Ioan Georgia* pprezb. insp. școlar.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresți cantonale din **Forosig** cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt în bani gata 400 cor. 2. Locuință cu 2 chilii din cari 1 e padimentată, culină, cămară și grădină de legume.

Întregirea salarului dela stat se va cere pe lângă consământul superiorităților bisericesti.

Concursele instruite conform legilor și adresate com. parohial din Forosig, să se subștearnă oficiului pprezbiteral din Méhkerék (Micherechiu), iar reflectanții pentru a-și arătă desteritatea în cant și tipic să se prezinte în cutare duminică sau sârbătoare în sfânta biserică din comuna sus amintită.

Dat în ședința com. parohial din Forosig la 18 aug. n. 1909.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Nicolae Rocsin,* protopop.

—□—

2—3

Pe baza ord. Ven. Cons. din Arad n-rul 2816/909 prin aceasta se publică concurs pentru îndeplinirea stațiunii inv. din **Șomoșcheș** devenită vacantă prin trecerea la cele vecinice a inv. Mihai Leucuța, cu termin de alegere pe **14/27 sept.**, a. e.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. Bani gata 600 cor., solvite în rate treilunare anticipando. 2. 4 holde pământ arător cu drept de pășunat. 3. Spese de conferință și scripturistică 30 cor. 4. Pentru curățirea școalei 25 cor. 5. 5 stângeni lemne din cari se va încălzi și sala de inv. 6. Dela înmormântări unde va fi poftit 1 cor., cu hora mortului 3 cor. 7. Locuință cu jumătate grădină, precum și supraedificatele necesarii.

Pentru acest salariu învățătorul ales va conduce clasele superioare, va provedea strana stângă cu cantoratul, va instrua elevii în cântările bisericesti și cu aceștia va cântă în biserică în toate duminicile și sârbătorile apoi va conduce și școala de repetițiune.

Dela recurenți se recere cvalificația necesară pentru inv., Atestat de serviciu, intrucât a funcționat.

Recursele ajustate cu documentele necesarii și adresate com. par. din Șomoșcheș, se vor înaintă M. On. Oficiu ppesc din B. Ineu, până incluzive la 13/26 septembrie a. e.

Reflectanții au a se prezentă în vre-o duminică ori sârbătoare la sf. biserică spre a-și arătă desteritatea în cant și tipic. Drept la cvincenal numai după serviciu de 5 ani va aveă. Conducătorii de cor vor fi preferiți.

Din ședința com. par. din Șomoșcheș ținută la 6/19 august 1909.

Simeon Bulcu,
preș. com. par.

Ioan Tau,
inv. not. com. par.

În conțelegere cu: *Ioan Georgia,* pprezb. insp. școlar.

—□—

3—3

➔ **Compactor român în Arad** ➔

Iustin Ardelean

Strada Weitzer János Nr. 13.

Execută grabnic și prompt
tot soiul de lucrări, atingătoare de
aceasta branșe.

Legătură fină și durabilă.

Prețuri moderate.

50

